

رینمایى ژماره (۶) ی سالی ۲۰۱۹

رینمایى خویندنی دکتورا له زانکۆ حکومییه کانی ههریمی کوردستان بو سالی خویندنی (۲۰۱۹-۲۰۲۰)

ئامازه به کۆنووسی کۆبوونه وهی ژماره (۵) ی ئه نجومه نی وه زاره ت که له ریکه وتی (۲۰۱۹/۱۰/۱) و (۲۰۱۹/۱۰/۶) ئه نجام درابوو ، بریاردرا به ده رکردنی رینمایى خویندنی دکتورا له زانکۆ حکومییه کانی ههریمی کوردستان به م شیوه یه ی خواره وه :-

ته وه ری یه که م/ مه رجه کانی پیشکه شکردن و ریکه ستی پیشبرکێ له نیوان پیشکه شکاران و پیوه ره کانی سیستمی ریزبه ندی به پیی ریزه ی خال :-

۱- تیکرای نمره (معدل) ی به کالۆریۆس :-

أ- تیکرای نمره (معدل) ی (۶۰%) بو هه لگری پروانامه ی به کالۆریۆس مه رجه بو پیشکه شکردن (جگه له ده رچووانی کۆلیژه کانی پزیشکی و پزیشکی ددان و ده رمانسازى، که ره چاوی تیکرای نمره یان بو ناکریت)، ههروه ها ئه وانه ی هه لگرانی نازناوی زانستی هه میشه یین. بویه تیکرای نمره ی (۶۰%) هیچ خال وه رناگریت واته (۰) سفر (خال) ی ده بیت و به زیادبوونی هه ر نمره یه که یه ک خال وه رده گریت (بو نمونه ئه گه ر پیشکه شکار تیکرای نمره که ی (۶۵%) شه ست و پینج بوو ئه وا (۵) پینج خال وه رده گریت، ئه و خوازیارانه ی تیکرای نمره ی به کالۆریۆسیان که متره له (۶۰%) ئه وا هیچ خال وه رناگرین).

ب- سه باره ت به و خوازیارانه ی تیکرای نمره ی به کالۆریۆسیان له (۶۰%) که متره و دواتر پروانامه ی دبلۆمی بالآ یه که سالی ئه کادیمیان به ده سه ته ی ناوه پیش سالی خویندنی (۲۰۱۰-۲۰۱۱) و له سه ر بنه ما ی کۆکردنه وه ی تیکرای نمره ی به کالۆریۆس + تیکرای نمره ی دبلۆمی بالآ له ماسته ر له زانکۆکانی کوردستان وه رگیراون، ئه وا بۆیان هه یه پیشکه شی خویندنی دکتورا بکه ن. سه باره ت به چۆنیه تی ئه ژمارکردنی خال بو چوونه ناو پیشبرکێ ئه وا به کۆکردنه وه ی تیکرای نمره ی به کالۆریۆس (۴۰%) + تیکرای نمره ی دبلۆمی بالآ (۶۰%) وه کو نمره ی به کالۆریۆس بۆیان ئه ژمار ده کریت، واته تیکرای نمره ی (۶۰%) هیچ خال وه رناگریت و (۰) سفر (خال) ی ده بیت و به زیادبوونی هه ر نمره یه که یه ک خالی بو زیاد ده کریت.

ج- سه باره ت به پاله وانانی وه رزشی، ئه وانه ی که تیکرای نمره ی به کالۆریۆسیان له (۶۰%) که متره یان له چاره گی یه که می ده رچووانی خولی یه که م نین و له سه ر میلاکی داموده زگا کانی سه ر به وه زاره تی خویندنی بالآ خزمه ت ده که ن، ئه وا بۆیان هه یه داواکاری پیشکه ش بکه ن و پیویسته ئه م مه رجانه یان تیدا بیت :-

۱- هه لگری پروانامه ی ماسته ر بیت له بواری پهروه ده ی وه رزشی.

۲- مه رجه یاریزان بیت و له ماوه ی (۵) سالی پیشتر پله ی یه که می به ده ست هیئابیت له سه ر ئاستی ههریمی کوردستان یان (یه که م یان دووه م یان سییه م) له سه ر ئاستی عیراق یان (یه که م تا کو پینجه م) له سه ر ئاستی وولاته عه ره بیه کان یان (یه که م تا کو هه شته م) له سه ر ئاستی کیشوه ری ئاسیا و جیهان .

۳- پیویسته پیشکه ش کار پشتگیری بکریت ته نها له رپگه ی لیژنه ی ئۆلۆمی کوردستانه وه به نوسراوی فه رمی.

۴- لیژنه یه کی پسپۆر له زانکۆکان وردبینی ئه م دۆکیۆمپنتانه ده کات.

۵- مہرجہ بۆ یه که مجار ئەو خوازیاره سوودمەند بێت وەک پالەوانی وەرزشی بۆ پیشکەشکردنی خویندنی دکتۆرا، واتە ئەگەر لە خویندنی بە کالۆریۆس یان لە خویندنی ماستەر سوودمەندبووبێت و وەک پالەوانی وەرزشی وەرگیرا بێت ئەوا وەک پالەوانی وەرزشی مافی پیشکەشکردنی بۆ خویندنی دکتۆرا نییە.

۶- مەرجی پالەوانی وەرزشی تەنھا لە مەرجی کۆنمەری بە کالۆریۆس دەبەخسێت بۆ ماوەی (۵) سالی لە ریکەوتی پشتگیری کردنی وەکو پالەوانی وەرزشی.

۲- **تیکرای نمره (معدل) ماستەری ئەکادیمی:** خوازیار مەرجە تیکرای نمرە ماستەری ئەکادیمی (۷۰%) کە مەتر نەبێت بۆ پیشکەشکردن، بۆیە ئەو نمرە یە هیچ خالی وەرناگرێت، واتە (۰) سفر (خال) ی دەبێت و بە زیادبوونی هەر نمرە یە ک (۱) یە ک خالی وەرناگرێت، (بۆ نمونە ئەگەر پیشکەشکار تیکرای نمرە کە (۷۵%) حەفتا و پینج بوو ئەوا (۵) پینج خالی وەرناگرێت.

۳- **مەرجی ئاستی توانستی زمانی ئینگلیزی لە کاتی پیشکەشکردن:** لە کاتی پرۆسە ی پیشکەشکردن هەموو خوازیارێک مافی پیشکەشکردنی بۆ خویندنی بالادکتۆرا هە یە بە بێ هەبوونی مەرجی توانستی زمانی ئینگلیزی، بەلام مەرجە قوتابی/خویندکاری وەرگیراو لە گەل دەستپیکردنی خویندنی ئەکادیمی و پیش تاو توپیکردنی تیزی دکتۆراکە ی یە کیک لەم دوو مەرجە ی خوارەووە سەبارەت بە توانستی زمانی ئینگلیزی دەستەبەر بکات بە پینچەوانەووە ئەگەر مەرجی توانستی زمانی ئینگلیزی داواکراوی هاتوو لە خالی (أ یان ب) ی خوارەووە ی لە ماوە ی یاسایی خویندن و ماوە ی درێژکردنەووە ی خویندنی بە پینی یاسا و رینماییهکان بە دەست نەهینا، ئەوا راستەوخۆ فەرمانی سرینەووە ی ناو (ترقین قید) یان لە زانکۆکان بۆ دەرناگرێت:-

أ- مەرجە قوتابی/خویندکاری وەرگیراو بە شداری بکات لە خولی فیرکاری زمانی ئینگلیزی لە سینتەرەکانی زمانی زانکۆ حکومیەکانی کوردستان و تاقیکردنەووە ی دیاریکردنی ئاست (Placement Test) ئەنجام بدات بە پینی ئاستە کە ی بە شداری بێت لە خولە کە هەر وەکو لە خستە ی خوارەووە روونکراووە تەووە و دواتر مەرجە قوتابی/خویندکاری وەرگیراو ی بواری زانستە مرۆقایە تیهکان ئاستی (Pre-intermediate) و بۆ بواری زانستە پەتی و سروشتی و پراکتیکی و ئەندازەیی و پزیشکیەکان ئاستی (Intermediate) ی لە سینتەرەکانی زمان بە سەرکەوتوویی تەواو بکات و لە تاقیکردنەووە ی کۆتایی ئاست دەرپچیت.

ئاست دوا ی تەواوکردن	PTE	TOEFL-PBT	TOEFL-iBT	Academic-IELTS	کۆد	ئاست (Level)
A2	1-24	1-370	1-19	3 یان کە مەتر	A1	Beginner
B1	25-35	371-383	20-30	3.5	A2	Elementary
B2	36-51	384-413	31-58	4 و 4.5	B1	Pre-intermediate
C1	52-66	414-496	59-72	5 و 5.5	B2	Intermediate

ب- یان مەرجە نمرە ی (5) ی لە تاقیکردنەووە ی نیودەوڵەتی نیودەوڵەتی (IELTS- Academic) یاخود هاو تاکانی وەکو (Pearson Academic-PTE, TOEFL-iBT, TOEFL-PBT) بە پینی ستانداردی نیودەوڵەتی بۆ بواری زانستە مرۆقایە تیهکان و نمرە ی (6) ی لە تاقیکردنەووە ی نیودەوڵەتی (IELTS-Academic) یاخود هاو تاکانی وەکو (Pearson Academic-PTE, TOEFL-iBT, TOEFL-PBT) بە پینی ستانداردی نیودەوڵەتی بۆ بواری زانستە پەتی و سروشتی و پراکتیکی و ئەندازەیی و پزیشکیەکان بە دەست بەهینیت.

تیبینی/

أ. سہ بارہت بہ ئەنجامدانی تاقیکردنەوہی نیودەوڵەتی توانستی زمانی ئینگلیزی کہ لە سەرەوہ ئاماژە ی پیدراوہ وەکو (Pearson Academic-PTE, TOEFL, IELTS- Academic) تەنھا لە سینتەرەکانی پارێزگاگانە هەریمی کوردستان (هەولێر و سلێمانی و دەوڵ) کاری پیدەکریت، هەر وەھا لە گەل و لاتانی (ئەمریکا و بەریتانیا و کەنەدا و نیوزلەندا و ئوسترالیا). بە پێچەوانەوہ کاری پیناکریت.

ب. پێویستە لەسەر زانکۆکان راست و دروستی (صححة صدور) بۆ پروانامە ی توانستی زمانی ئینگلیزی تاقیکردنەوہکانی (TOEFL و IELTS و PEARSON Academic-PTE) ی پێشکەشکاران بکەن.

ج. پروانامە ی توانستی زمانی ئینگلیزی سینتەرەکانی زمانی زانکۆ حکومیەکانی کوردستان کہ لە سەرەتای سالی (۲۰۱۹) بە شیوازی نوێ کراوہ تەوہ بۆ ماوہی (۳) سێ سال کاری پیدەکریت. هەر وەھا تاقیکردنەوہ نیودەوڵەتیەکانی زمانی ئینگلیزی وەکو (TOEFL, IELTS- Academic, PEARSON Academic-PTE) بۆ ماوہی (۳) سێ سال (لەسەر بنەمای ریکەوتی تاقیکردنەوہ) کاری پیدەکریت بە مەرجیک ئەو پروانامانە ی (TOEFL, IELTS- Academic, PEARSON Academic-PTE) کہ ماوہی دوو سالیان بەسەر تێپەرێوہ، پێویستە پێشووتر راست و دروستی بۆ پروانامەکانیان لە زانکۆکان ئەنجام درا بیت.

د. ئەو پێشکەشکارانە ی هەلگری پروانامە ی (بە کالۆریۆس و ماستەرن لە پسیۆری زمانی ئینگلیزی و وەرگێرپان)، پێویستە تاقیکردنەوہ ی توانستی زمانی ئینگلیزی ئەنجام بدەن و هەمان ئاستی خالی (۳- مەرجی زمانی ئینگلیزی) لە (تەوہری یە کەم) ی ئاماژە پیدراو لەسەریان جێبەجێ دەکریت.

ه. ئەگەر دوو پێشکەشکار لە پێشبرکێ هەمان نەریان بە دەستھێنا بوو، ئەوا ئاستی زمانی ئینگلیزی و ژمارە و فاکتەری کاریگەری تووژینەوہ بۆ وەرگێرپان دەبیتە پێوہری یە کلاکەرەوہ.

و. ئەگەر لە کاتی پێشکەشکردن، پێشکەشکار توانستی زمانی ئینگلیزی بە پێی خشتە ی خالی (أ) ی سەرەوہ هەبوو، ئەوا بۆ هەر ئاستیک (۲) دوو خال بە پێشکەشکار دەدریت لە کاتی چوونە پێشبرکێ.

۴- مەرجی تاقیکردنەوہ ی توانستی زانستی:

أ- تاقیکردنەوہ ی توانستی زانستی لەسەر نەمرە ی (۳۰%) ئەنجام دەدریت و مەرجە پێشکەشکار لەم تاقیکردنەوہ ی دەریچیت (واتە بە لایەنی کەم ۱۵ نەمرە لە ۳۰ نەمرە تەرخانکراو بۆ تاقیکردنەوہ بە دەست بەپینیت بە پێچەوانەوہ مافی چوونە پێشبرکێ نیە)، پێویستە (۱۵%) پرسیارەکانی تاقیکردنەوہ ی توانستی زانستی لە پسیۆری گشتی بیت و (۱۵%) ی تری پرسیارەکان لە پسیۆری وردی بوارەکە ی بیت. لێرەدا نەمرە ی (۱۵) پانزە لە تاقیکردنەوہ هیچ خال وەرناگریت واتە (۰) سفر (خال) ی دەبیت و بە زیادبوونی هەر نەمرە ی ک (۱) یە ک خالی بۆ زیاد دەکریت، بۆ نمونە ئەگەر پێشکەشکار نەمرە ی (۱۶) ی هینا لە تاقیکردنەوہ ی توانستی زانستی، ئەوا (۱) یە ک خال وەر دەگریت بۆ بەشداریکردن لە پێشبرکێ، ئەگەر (۲۰) بیستی بە دەست هینا ئەوا (۵) پینچ خالی پین دەدریت بۆ بەشداریکردن لە پێشبرکێ.

ب- پێویستە لێژنە ی زانستی بەش یان لێژنە یەکی تایبەت سەرپەرشتی تاقیکردنەوہکان بکات و نابیت پرسیارەکانی پسیۆری گشتی و پسیۆری ووردی تاقیکردنەوہ ی توانستی زانستی لەسەر بنەمای پرۆپۆزەلەکان دا بندریت.

ج- ده بیټ پرسیاره کانی پسپۆری گشتی له سهه بنه مای برهوانامه ی به کالۆریۆس (یان لقی سههه کی به ش بیټ) و پرسیاره کانی پسپۆری ووردی له سهه بنه مای لقی سههه کی برهوانامه ی ماسته ری پیشکه شکار بیټ.

د- پیویسته له گه ل پیشکه شکردنی پرسیاره کانی تاقیکردنه وه ی توانستی زانستی له لایه ن مامۆستایان، وه لأمی نمونه یی پرسیاره کان پیشکه ش به لیژنه ی تاقیکردنه وه کان بکریت.

ه- مه رجی ته مه ن : میچ (سقف) ی ته مه ن مه رجه بو پیشکه شکردن، واته نابیت ته مه نی خوازیار له (هه) په نجا و پینچ سال (له سهه بنه مای سالی له دایکبوون) زیاتر بیټ، له سهه رووی (هه سال) ده توانیت به شیوازی پارالیل پیشکه شی بکات.

6- مه رجی سالانی خزمه ت:

أ- بو خوازیارانی دامه زراو (واته فه رمانبه ری هه میشه یی بن له یه کییک له دام وده زگا کانی حکومه تی هه ری می کوردستان)، پیشکه شکار مه رجه (2) دوو سالی ته واوی خزمه تی فیعلی دوا ی به ده سه ته یانی برهوانامه ی ماسته ر و دامه زرانندی هه بیټ تا ریکه وتی ده سه تییکردن به خویندنی دکتۆرا، به پیچه وانه وه مافی پیشکه شکردنی نییه. بو په ه یچ خال ته رخان ناکریت بو نه و پیشکه شکاره ی که دوا ی ته واوکردنی خویندنی ماسته ر ته نها (2) دوو سال خزمه تی فیعلی هه یه، به لام به زیادبوونی هه ر سالیکی خزمه ت نه وا (1) یه ک خالی بو زیاد ده کریت و خزمه تی مانگیش دوا ی دوو ساله که به پوینت نه ژمار ده کریت بو وه رگرتنی خال، واته نه گه ر پیشکه شکار دوا ی به ده سه ته یانی برهوانامه ی ماسته ر (7) سه وت سال خزمه تی فیعلی ته واوی هه بیټ نه وا (5) پینچ خال وه رده گریټ بو به شداریکردنی له پیشبرکی، به مه رچیک له (10) ده خال زیاتر نه بیټ.

ب- نه و خوازیارانه ی که دانه مه زراون له دام و ده زگا کانی حکومه تی هه ری می کوردستان، به بی هه بوونی مه رجی دوو سالی ده رچوون و تیپه رین به سهه ر به ده سه ته یانی برهوانامه ی ماسته ر، راسته وخو مافی پیشکه شکردنیان هه یه و پیویسته خوازیاران به لاینامه ی یاسایی له زانکو پیشکه ش بکه ن که له ه یچ داموده زگایه کی میری (حکومی) دانه مه زراون، به پیچه وانه وه خویندنه که ی هه لده وه شه یته وه و ریکاری یاسایی به رامبه ری ده گیردریټه به ر.

7- بلاوکراوه ی زانستی و داهینانی زانستی (براءة الاختراع):

أ. بو هه ر توژیینه وه یه کی خاوه ن ئیمپاکت فاکته ر (Impact Factor) له لیستی (Clarivate Analytics) (10) ده خال و بو توژیینه وه ی خاوه ن سکۆپه س (Scopus) (7.5) خال و بو توژیینه وه ی بلاوکراوه له گوڤاری زانستی ناوخو (5) پینچ خال ده دریټ به پیشکه شکار به مه رچیک گوڤاره کان له ویبسایتی ریزبه ندی زانکو کانی کوردستان (NUR) دانپیدانراو بیټ.

ب. داهینانی زانستی (براءة الاختراع) به هه مان شیوه ی توژیینه وه ی زانستی (5) پینچ خال وه رده گریټ به و پیشکه شکاره ی که (براءة الاختراع) ی وه رگرتووه به مه رچیک له گوڤاریکی زانستی برهوانامه ی برهوانامه ی بلاویکردیته وه.

ج. کو ی گشتی میچ (سهقف) ی وه رگرتنی خال له بلاوکراوه ی زانستی و داهینانی زانستی (براءة الاختراع) بریتی ده بیټ له (25) بیست و پینچ خال بو به شداریکردن له پیشبرکی، واته ته نها (5) پینچ توژیینه وه یان داهینانی زانستی نه ژمار ده کریت.

۸- پرۆسە دلیایی جۆری: پیویستە مامۆستایانی پیشکەشکار لە زانکۆکانی هەریمی کوردستان لە پرۆسە دلیایی جۆری وەکو (زانست خوازی بەردەوام و هەگبەری مامۆستا و فیدبەکی قوتابی)ی دواییین سال دەرچوو بن، بە پیچەوانەو مافی پیشکەشکردنیان نییە، بەلام هیچ خال بۆ پرۆسە دلیایی جۆری بۆ مەبەستی پیشکەشکردن وەرنانگرن.

تیپینی/ کۆی خالەکان بۆ ئەو پیوەرانی سەرەو دەبیتە کۆی خالەکانی پیشکەشکاران و ریزبەندی خالەکانی پیشبەری.
تەوهری دووهم/ مەرج و پێداویستی کردنەوهی خویندنی دکتۆرا:

۱- بۆ کردنەوهی خویندنی دکتۆرا لە هەر بەشێکی زانستی مەرجە (۱) یەك پرۆفیسۆر + (۳) سی پرۆفیسۆری یاریدەدەر هەبیت کە هەلگری بروانامە دکتۆرا بن و پەسپۆریان لە هەمان بواری بەشە کە بێت و مەرجیشە ئەو مامۆستایانە لە سەر میلای هەمیشەیی بەشی زانستی بن یان خانەنشینکاران بن لە هەمان ئەو بەشە یاخود شەراکەتی ئەکادیمیایان لەگەڵ زانکۆکان هەبیت لە رێگەی ریکەوتنامە و خستنەرووی بە دۆکیومینت، لێرەدا پیویستە ئەو بەرپزانی کە ستافی بەشێکی دیاریکاران دووبارە نەبنەو لە بەشێکی تر.

۲- پیویستە بەشە کە یەك خولی دەرچووانی ماستەری هەبیت.

۳- سەبارەت بە کردنەوهی خویندنی دکتۆرا لە بەشە هاوشیوەکانی هەمان زانکۆ وەکو (کوردی و کوردی، عەرەبی و عەرەبی، ئینگلیزی و ئینگلیزی، کیمیا و کیمیا...هتد) دەکریت ستافی هەردوو بەشە کە لە کاتی هەبوونی مەرجەکانی خالی (۱ و ۲) یەك و دووی سەرەو خویندنی دکتۆرا بکەنەوه.

۴- سەبارەت بە پەسپۆری کۆمەلەی پزیشکی، مەرجەکانی خالی (۱ و ۲) یەك و دووی سەرەو لە سەر ئاستی (کۆلیژ/ سکول) ئەژمار دەکریت.

۵- پیویستە زانکۆکان پلانی خویندنی دکتۆرا ئامادە بکەن لەو بەشە کە پێشوو تر خویندنی دکتۆرایان تیدا کراوەتەوه بۆ سالی خویندنی (۲۰۱۶-۲۰۱۷) و ئیستاش مەرجی خالی (۱ و ۲) یەك و دووی سەرەو و پێداویستی بەردەوامیان تیدایە بە رەچاوکردنی ئەو مامۆستایانە مەرجی سەرپەرشتی کردنیان بە پێی رێنمایی ژمارە (۷)ی سالی (۲۰۱۶) تیدا هەیه، واتە بە پێی بوونی مامۆستای پەسپۆر بە پلە زانستی پیویست بە پێی رێنماییەکان و بوونی پێداویستە زانستیەکانی دیکە بۆ خویندنی دکتۆرا.

۶- سەبارەت بەو بەشە کە دەیانەویت خویندنی دکتۆرا بکەنەوه بۆ یەكەم جار و مەرجەکانی خالی (۱ و ۲) یەك و دووی سەرەو یان تیدایە و یەك خولی ماستەریان دەرچوواندوو، دەتوانن پڕۆپۆزەلی کردنەوهی خویندنی دکتۆرا پیشکەش بە وەزارەت بکەن بۆ مەبەستی رەزامەندی و پەسەندکردنی.

۷- ناوێشان و پڕۆپۆزەلیکی سەرەتایی (أولي) بۆ خویندنی دکتۆرا لە لایەن ئەو مامۆستایانە مەرجی سەرپەرشتی کردنیان بە پێی رێنماییەکانی پەسپۆر تیدا هەیه پیشکەش بە بەشی زانستی دەکریت، پیویستە پڕۆپۆزەلەکان لە سەر بنەمای پیویستی بازاری کاری هەریمی کوردستان و رەنگدانەوهی کیشە و گێرگرفتەکانی سەردەم و زیاتر خزمەت کردن بە رەوتی زانست لە کوردستان بە ئامانجی بەستەنەوهی زانکۆ و کۆمەلگا بە یەكتر و... هتد، پیشکەش بە بەشی زانستی بکری، هەرەها پیویستە پڕۆپۆزەلەکان لە لایەن لیژنە زانستی بەش پەسەند کراییت و دواتر لە کاتی ناردنی پلانی زانکۆکان وینەیهکی پڕۆپۆزەلەکان رەوانە وەزارەت دەکریت بە مەبەستی هەلسەنگاندنی بە راپۆزکردن لەگەڵ پەسپۆر و شارەزایانی ئەو بواری، مەرجیش نییە لەم سیستەمەدا سەرپەرشتیاری دەرەکی هەبیت.

٨- دەرکریت له ماوهی خویندنه کهیدا قوتابی/ خویندکاری به شه زانستییه کان و به شه مرۆقایه تییه کان (٣) سی تا (٦) شهش مانگ بچیته دهرهوهی ولات به پیتی رهزامهندییه کی فهرمی له نیوان سه ریه رشتیار و زانکۆکهی دهرهوه، به مه بهستی ئاشنابوون به سیستمی ئه و جوړه خویندنه و ئه نجامدانی به شیک له تووژینه وه کهی له و زانکۆیه، لیره دا چوونه دهرهوهی قوتابی/ خویندکاری دکتورا به پیتی سیستمی (Sabbatical Leave) ده بیت بۆ ئه وانهی سه ر به دام و ده زگاکانی وه زاره تی خویندنی بالآ و تووژینه وهی زانستین و چوونه دهرهوه بۆ سه ریه رشتیار به شیوازی شاندرکن (ایفاد) ده بیت به مه رجیک له مانگیک تیپه ر نه کات، واته ئه م پرگه یه به شیوهی (جواز) جیبه جی دهرکریت و دهرکری قوتابی/ خویندکار و سه ریه رشتیار نه چنه دهرهوهی وولات.

تیپینی:

- أ. له حاله تییدا ئه گه ر قوتابی/ خویندکار پیوستی به چوونه دهرهوه بۆ زانکۆی دهره کی نه بوو، ئه و سه ریه رشتیاریش پیوست ناکات بچیته دهرهوهی وولات.
- ب. سه باره ت به قوتابیان و خویندکارانی دکتورا که به سیستمی پارالیل ده خوینن، چوونه دهرهوهی قوتابی/ خویندکار و سه ریه رشتیار که له خالی (٨) ی سه ره وه ئاماژهی پیکراوه، ئه و تیپکرای خه رجیه که له سه ر خودی قوتابی/ خویندکار ده بیت، به لام بۆ ئه وانیش به شیوهی (جواز) جیبه جی دهرکریت و دهرکری قوتابی/ خویندکار و سه ریه رشتیار نه چنه دهرهوهی وولات.
- ج. ماوهی خویندنی دکتورا له م سیستمه دا بریتیه له (٣) سی سال، له ده سه لاتی ئه نجومه نی کۆلیژه که بۆ ماوهی (٦) شهش مانگ بۆ جاری یه که م به مووچه ماوه که دریز بکاته وه و له ده سه لاتی ئه نجومه نی زانکۆیه بۆ ماوهی (٦) شهش مانگ بۆ جاری دووهم به مووچه ماوه که دریز بکاته وه، له کاتی پیوسته دا دهرکریت رهزامه ندی وه زاره ت وه ربگیریت بۆ دریز کردنه وه بۆ ماوهی (٦) شهش مانگ بۆ جاری سییه م به بی مووچه (که دوایین دریز کردنه وه یه). به پیچه وانه وه قوتابی/ خویندکار فه رمانی سه رینه وهی ناو (ترقین القید) ی له خویندن بۆ دهره ده چیت.
- د. به پیتی بریاری ئه نجومه نی وه زاره ت له کۆبوونه وهی ژماره (٥) له ریکه وتی (٢٠١٥/٦/٢٩) ئه نجامدرا رهزامه ندی دراوه له سه ر کردنه وهی خویندنی بالآ/ دکتورا له ده سته ی کوردستانی بۆ دیراساتی ستراتیجی و تووژینه وهی زانستی به هاوبه شی له گه ل یه کیک له زانکۆکان، وه پروانامه ی دکتورا له لایه ن زانکۆیه که وه به هاوبه شی دهرکریت لوگو (نارم) ی هه ردوو لای له سه ر ده بیت.
- ه. وه رگرتنی قوتابیان و خویندکاران له ئه نجومه نی کوردستانی بۆ پسیوریه پزیشکیه کان (که هاوتایه به پروانامه ی دکتورا) به پیتی ئه و رپنمایانه ده بیت که له لایه ن ئه نجومه نی کوردستانی پشینیاز دهرکریت و له لایه ن وه زاره ته وه په سه ند دهرکریت.

ته وه ری سییه م/ سه باره ت به و خوازیارانیه که دانیشتووی شاره کانی دهره وهی هه ری می کوردستانی عیراقن یا خود هه لگری ره گه زنامه ی عیراقی نین:

١. هاولاتی عیراقی دانیشتووی دهره وهی هه ری می کوردستان مافی پیشکه شکردنی هه یه بۆ خویندنی بالآ/ دکتورا به سیستمی پارالیل به هه مان مه رج و پیوه ره کانی هاتوو له م رینماییه.

۲. سہارہت بہو خوازبانہی کہ دانیشتووی دہرہوہی عیراقن (واتہ ہلگری رپگہ زنامہی عیراقی نین) واتہ پیشکەشکاری نیودہولہتین، ئەوا مافی پیشکەش کردنیان بۆ خویندنی بالآ/دکتورا ہہیہ بہ ہمان مەرچ و پیوہرہکانی ہاتوو لەم رینمایہیہ و ئەگەر لە تاقیکردنہوہی توانستی زانستی دەرچوون، ئەوا راستہوخۆ بہ سیستمی پاراٹیل و ہر دہگیرین و ناچنہ پیشبرکی، مہبەست لەم ہہنگاوہ بریتیبہ لە ہاندانی پیشکەشکاری نیودہولہتی بۆ مہبەستی درپژہدانی خویندنی دکتورا لە زانکۆکانی ہەریمی کوردستان. بۆ ئەم مہبەستہش پیویستہ پیشکەشکار بەینامہی یاسایی لە سەرۆکایہتی زانکۆ پرپکاتہوہ کہ ہلگری رپگہ زنامہی عیراقی نیہ.

تہوہری چوارہم : پیدایستیبہ زانستیہکانی وەرگرتنی بروانامہی دکتورا:

۱- وەرگرتنی کۆرسەکان: پیویستہ کاندیدی دکتورا لە وەرزی یەکەمی خویندنہکەیدا کۆرسەکانی خویندنی دکتورا وەرگریت کہ بریتی دہبی لە کۆرسی ئامادہکاری بۆ ئەنجامدانی توپژینہوہکە و پسپۆری وردی خویندنہکە، کہ لە لایەن سەرپەرشتیار و بەشی زانستی دەستنیشان دہکریت و لە لایەن ئەنجومہنی (کۆلیژ/سکول) ہوہ پەسەند دہکریت.

۲- شیوازی کۆرسی ئەکادیمی خویندنی دکتورا لە سەر شیوازی سیستمی بۆلۆنیا پرۆسپس دہبیت و دواتر ووردہکاری شیوازی خویندنی کۆرسەکە و قۇناغەکانی دیکہی خویندن بہ فەرمانی وەزاری دەرہدەچیت.

۳- مەرچہ قوتابی / خویندکاری دکتورا لە تاقیکردنہوہی کۆرسەکاندا نمرہکە ی لە (۶۰%) کہ مەتر نەبیت لە ہەر یەک لەو بابەتانہ و لە کۆتایی کۆرسەکاندا تیکرای نمرہ (مەدل) ی لە (۷۰%) کہ مەتر نەبیت، بہ پیچەوانہوہ بہ پیی رینمایہیہکانی خویندنی بالآ سەرینہوہی ناو (ترقین القید)یان بۆ دەرہدەکریت.

۴- پیویستہ قوتابی خویندکاری زانستہ مرؤقایہ تیہکان و زانستہ سروشتی و پەتی و پراکتیکہکان و پزیشکیہکان یەک توپژینہوہ بۆلابکاتہوہ کہ گۆقارہکە لە (Clarivate Analytics) ئیندیكس کرابیت یاخود یەک توپژینہوہی (Scopus) و یەک توپژینہوہی لە گۆقاری زانستی زانکۆکانی کوردستان بۆلابکاتہوہ، بہ مەرچیک گۆقارہکان لە ویبسایتی ریزبەندی زانکۆکانی کوردستان (NUR) دانپیدانراو بیت ۵- پیویستہ تیزی دکتورا بە شداریبہکی رەسەن بیت لە بەرہەمہینانی مەعریفہ لە بوارہکەیدا و ہەلسەنگاندنیش بریتی دہبیت لە گفتوگۆی زانستی تیزہکە لە لایەن لیژنہیہکی پسپۆرہوہ.

۶- رینمایي تاوتویکردنی تیزی دکتورا بہ گویرہی رینمایي ژمارہ (۷) ی سالی (۲۰۱۶) دہبیت و شیوازی تاوتویکردن بہ شیوہی داخراو یان کراوہ دہبیت بۆ ئەم مہبەستہش دەسەلات دہدریت بہ ئەنجومہنی زانکۆکان بۆ بریاردان لە سەر شیوازی تاوتویکردن کہ ئایا داخراو بیت یاخود کراوہ.

تہوہری پینجەم : تیبینہ گشتیبہکان:

۱- مەرچہ پیشکەشکار بروانامہی بە کالۆریۆس و ماستہری لە یەک بەشی زانستی ہەبیت، بہ پیچەوانہوہ مافی پیشکەشکردنی نیہ و ہەرہوہا پیویستہ پیشکەشی ہمان بەش و پسپۆری خویندنی ماستہرہکە ی بکات.

۲- بہ پیی ئەم رینمایہیہ ہلگرانی بروانامہی ماستہر لە داموودەزگاکانی سەر بہ وەزارہتی خویندنی بالآ و ہەرہوہا داموودەزگاکانی دەرہوہی وەزارہتی خویندنی بالآ و توپژینہوہی زانستی دہتوانن داواکاری بۆ ئەم خویندنہ پیشکەش بکەن بہ پیی تہوہری شەشەم و حەوتەمی ئەم رینمایہیہ.

۳- كانديدانى خولى دووهم و سېيەمى بەرنامەى تواناسازى مرۆيى بۆ خويىندى دكتورا ئەوانەى تا ئىستا مامەلەكانيان پرۆسېس نەكراوه و سەفەرى دەرەوہيان نەكردووہ بۆ مەبەستى پەيوەنديكردن بە خويىندن، دەتوانن داواكارى پيشكەش بكن، ئەگەر لە پيشبركى سەركەوتوو بن و بە فەرمى وەرگيران ئەوا ناويان لە ليستى كانديدانى تواناسازى دەسپێتەوہ، بەلام ئەگەر وەرەنگيران ئەوا مافيان وەك كانديدى تواناسازى پاريزراو دەبيت، بۆ ئەم مەبەستەش پيشكەشكار پيويستە لە (وہزارەتى خويىندى بالآ/ فەرمانگەى نيردراوان و پەيوەنديە پۆشنييريبەكان) نووسراوى فەرمى بەيئيت كە مامەلەكەى پرۆسېس نەكراوه و سەفەرى دەرەوہى نەكردووہ بۆ مەبەستى پەيوەنديكردن بە خويىندن.

۴- ئەو كانديدانەى بە پيى پرۆگرامى تواناسازى مرۆيى نيردراوان بۆ دەرەوہى ولآت و يان بە ھەر شيوازيكى تر وەكو (بعثات) و (زمالات) لە ئىستادا گەراونەتەوہ و خويىنديان تەواو نەكردووہ بە ھۆكارى جيا جيا، يان بە ھەمان شيوہ لە ناوہوہى ولآت خويىنديان تەواو نەكردووہ و سڤينەوہى ناو (ترقين القيد) كراون بە ھۆكارى جيا جيا، مافى پيشكەشكردنيان نيە تا تپەربوونى (۳) سى سال بەسەر گەرانەوہيان و سڤينەوہى ناويان.

۵- ھيچ مامەلەيەكى پيشكەشكردن وەرناگيريت، ئەگەر سەرجم دۆكيۆمىنتەكان تەواو نەبن تا دوايىن پۆزى پيشكەشكردن، بە پيچەوانەوہ خوازيار مافى بەشداربوونى لە تاقىكردنەوہى توانستى زانستى ناييت، ياريدەدەرى سەرۆك زانكۆكان بۆ كاروبارى زانستى و خويىندى بالآ بەرپرسيارن لە وردىنى كردنى دۆكيۆمىنتەكان و دەستنيشانكردنى ليستى ئەو پيشكەشكارانەى كە مافى تاقىكردنەوہى توانستى زانستيان ھەيە، ھەر وەھا ليژنە تايبەتەكانى وەزارەتى خويىندى بالآ و تويژينەوہى زانستى چاوديرى و وردىنى پرۆسەى پيشكەشكردن دەكەن.

۶- مۆلەتى خويىندى دكتورا لە زانكۆ حكومىيەكانى ھەريىمى كوردستان بە شيوہى مۆلەتى خۆتەرخانكردنى تەواو (تفرغ تام) دەبيت، تەنھا ئەو پيشكەشكارانەى خاوەن نازناوى زانستى ھەميشەيىن (ئەندامى دەستەى وانەوتنەوہن) و لەسەر ميلاكى دامەزراوہكانى سەر بە وەزارەتى خويىندى بالآ و تويژينەوہى زانستى ميلاكى ھەميشەيىن، ئەوا مۆلەتەكەيان بە شيوہى خۆتەرخانكردنى نيمچەيى (تفرغ جزئى) دەبيت بە پيى بڤگەى (۱۲) لە ماددەى (۷) لە ياساى پاژەى زانكۆيى ژمارە (۳۳)ى سالى (۲۰۰۸).

۷- بە پيى بريارى ئەنجومەنى وەزارەت مامەلە لەگەل پۆينت ناكريت بۆ مەبەستى پيشكەشكردن و دەرئەنجامەكانى تاقىكردنەوہى توانستى زانستى. (واتە نمرەكان جبر ناكريىن و كيرف نادريت).

۸- بە ھيچ شيوہيەك ناكريت قوتابى / خويىندكارى دكتورا خويىندەكەى بگوازيتەوہ بۆ زانكۆيەكى ديكەى ناوہوہى ھەريىم ياخود دەرەوہى ھەريىم و دەرەوہى ولآت، يان بە پيچەوانەوہ.

۹- ئەگەر لە بەشيكى زانستى بە تەنھا يەك قوتابى / خويىندكارى دكتورا وەرگيرا، دەتوانيت دەست بە خويىندى ئەكادىمى بكات بەلام پيويستە لە لايەن ليژنەيەكى پسپۆرەوہ پرسيارى تاقىكردنەوہ دابنريت و لە لايەن ھەمان ليژنە ھەلەچن بۆ پەراوى تاقىكردنەوہكە بكرت.

۱۰- بە ھيچ شيوہيەك يەدەگ (احتياط) لە خويىندى بالآ بوونى نيە، بەلكو تەنھا وەرگيراو بوونى ھەيە.

۱۱- پيويستە ئەو پيشكەشكارەى كە دانەمەزراوہ بەلئىنامەى ياساى لە زانكۆ پيشكەش بكات كە لە ھيچ فەرمانگەيەكى حكومى دانەمەزراوہ، ئەگەر زانيارى نادروستى دا بيت ئەوا ھەموو بەرپرسيارەتى ياساى دەكەويتە ئەستۆ، سەرەپاى سڤينەوہى ناوى لە خويىندن.

۱۲- پالپشت به راده ربرینی ئەنجومه نی شورای هه ریم ژماره (۲۰۱۴/۱۳) له (۲۰-۷-۲۰۱۷)، به پیزان ئەندامانی په ره له مانی عیراق و ئەندامانی په ره له مانی کوردستان بۆیان نییه پیشکەشی خویندنی ماستەر و دکتۆرا بکن له زانکۆکانی هه ریمی کوردستان، هه وروه ها پالپشت به کۆبوونه وهی (لیژنه ی بالای خویندنی بالای) ئەنجامدراو له پیکه وتی (۲۰۱۷/۲/۱۵) و هه وروه ها پالپشت به راده ربرینی ئەنجومه نی شورای هه ریم ژماره (۲۰۱۷/۱۱) له (۹-۷-۲۰۱۷) و گشتاندنی وه زارەت ژماره (۱۰۰۷) له (۲۰۱۷/۸/۲) به پیزان (خاوه ن پله تایبه ته کان- أصحاب الدرجات الخاصة) تاوه کو له و پۆسته دا بن بۆیان نییه پیشکەشی خویندنی بالای/دبلۆمی بالای- ماستەر- دکتۆرا له زانکۆکانی هه ریمی کوردستان بکن له به ره ئه وهی ناتوانریت خویندن و ئەو جوړه پۆسته پیکه وه راهی بکریت.

ته وه ری شه شه م: پلان و ژماره ی کورسیه کانی دکتۆرا: دوا ی ده رچوونی ئەم پینماییه، وه زارەت له ریگه ی فه رمانگه ی توژیینه وه و په ره پیدان/به ریوه به رایه تی خویندنی بالای به فه رمی داوا ی پلان له زانکۆکان ده کات، زانکۆ هه لده ستی به ئاماده کردنی پلانی خویندنی دکتۆرا به پیی پینماییه کان و ژماره ی کورسیه کان دیاری ده کات و له لایه ن ئەنجومه نی زانکۆکه وه پلانی خویندنی دکتۆرا و ژماره ی کورسیه کان په سه ند ده کریت و دواتریش له لایه ن وه زارەت/ فه رمانگه ی توژیینه وه و په ره پیدان/به ریوه به رایه تی خویندنی بالای پلان و ژماره ی کورسیه کان په سه ند ده کریت، ژماره ی کورسیه کان له سه ر بنه ما ی ژماره ی پرۆپۆزه له سه ره تاییه کان له هه ر به شیکی زانستی ئە ژمار ده کریت، به لام پرۆپۆزه ل و ناویشانی پرۆپۆزه له کان له قوناعی پرۆسه ی پیشکەشکردن رانگه یه نریت، به لکو دوا ی ئەنجامدانی تاقیکردنه وهی توانستی زانستی و وه رگرتنی کانیدیه کان، ئەوا پرۆپۆزه له کان به هه ماهه نگی سه ره په رشتیار و سه روکایه تی به شی زانستی و لیژنه ی زانستی به ش پرۆپۆزه له کان به سه ر کانیدیه کان دابه ش ده کریت، کورسیه کانیش به م شیوه یه ی خواره وه ته رخا ن ده کریت:

۱- کورسیه گشتیه کان به شیوه ی خۆرای ده بیت به م شیوه یه ی خواره وه:-

أ- ژماره یه ک له کورسیه کان به پیی ریژه ی خالی (أ)ی سه ره وه ته رخا ن ده کریت بو (زانکۆکان و زانکۆ نوییه کان و زانکۆ پۆلیته کنیکیه کان)، له م حاله ته دا ته نها خوازیارانی میلاکی ئەو زانکۆیانیه ی که کورسیان بو ته رخا نکرا وه بۆیان هه یه پینشبرکی له نیوان خۆیان بکن له سه ر ژماره ی ئەو کورسیانه ی بۆیان ته رخا نکرا وه، ئەو پیشکەشکاره ی زۆرتین خالی به ده سه ته ینا به پیی ریژه ی کورسی ته رخا نکرا و له پلان وه رده گیریت.

ب- کورسیه کانی دیکه ده بیت به (کورسی گشتی) که هه مو پیشکەشکاریکی دامه زرا و به شیوه ی هه میشه یی له داموده زگا کانی سه ر حکومه تی هه ریمی کوردستان مافی هه یه پیشکەشی بکات و له نیوان خۆیان پینشبرکی بکن له سه ر ژماره ی کورسیه کان، ئەو پیشکەشکاره ی زۆرتین خالی به ده سه ته ینا به پیی ریژه ی پلانه که وه رده گیریت.

۲- (کورسی به شیوازی سیستمی پارالیل) به م شیوه یه ی خواره وه:-

أ- ریژه یه ک له کورسیه کان به شیوه ی پارالیل ته رخا ن ده کریت بو گشت پیشکەشکاران واته ئەو پیشکەشکارانه ی که دامه زرا ون له هیچ دامه زرا وه یه کی حکومی یان دامه زرا ون له داموده زگا کانی حکومه ت بۆیان هه یه پیشکەشی کورسیه کانی پارالیل بکن.

ب- پیشکەشکردن له سه ر ریژه ی کورسیه کانی پارالیلی خالی (أ)ی سه ره وه به شیوه ی سه رتاسه ری ده بیت و ئەو پیشکەشکاره ی زۆرتین خالی به ده سه ته ینا به پیی ریژه ی پلانه که وه رده گیریت.

تیبینی /

أ. هه رکاتییک کورسی به تال مایه وه به گشت جوړه کانی کورسی ته رخانکراو، نه وا به هیچ شیوه یه ک کورسیه کان پر ناکریتته وه.

ب. هیچ زانکویه ک بوی نییه کورسی خویندن زیاد بکات بو پلانی په سه ندرکراو له لایه ن وه زاره ته وه.

ج. بو دیاریکردنی ژماره ی کورسیه کانی خویندنی دکتورا له هه به شیک، پیوسته میلاکی ستافی نه و به شه و ره چا وکردنی میچی سه ره پهرشتیکردن به گویره ی رینمایي ژماره (۷) ی سالی (۲۰۱۶) و پیداووستی راسته قینه ی خویندنی دکتورا بکریتته پیوه ری سه ره کی، بو نه م مه به ستش وه زاره تی خویندنی بالا چاودی ری و وردبینی پلانه کانی خویندن ده کات.

د. کورسی بو هیچ وه زاره ت و دامه زراوه یه ک ته رخان ناکریت، به لکو فه رمانبه رانی نه م دامه زراوانه ده توانن له سه ر کورسیه کانی گشتی و کورسیه کانی پارالیل پیشکته ش بکن.

ه. له حاله تی ته رخانکردنی کورسی بو زانکو نوییه کان و زانکو پۆلیته کنیکیه کان مه رجه کورسی له پسپوری داواکراو وه کو به ش له زانکو نوییه کان و پۆلیته کنیکیه کان بوونی هه بیته.

و. پیوسته خوازیار له کاتی پیشکته شکردن ته نها یه ک شیوازی پیشکته شکردنی کورسی هه لېژیریت، واته نابیت پیشکته شی دوو شیوازی کورسی بکات.

ته وه ری هه وته م؛ سه به رته به لایه نی دارایی خویندن:-

۱- بو نه و خوازیارانیه له سه ر کورسیه گشتیه کان به شیوه ی خوړایی وه رده گیردرین، نه وا گشت تیچووی خویندنه که له نه ستوی نه و زانکویه ده بیته که خویندنی دکتورای کردو ته وه.

۲- نه و خوازیارانیه له سه ر کورسی پارالیل وه رده گیردرین، نه وا ته واوی تیچووی خویندنی ماسته ره که یان له نه ستوی قوتابی/خویندکار ده بیته، بویه پیوسته پیشکته شکار له کاتی پرپوسه ی پیشکته شکردن به لېننامه ی یاسایی له زانکو پر بکاته وه که ناماده یه ته واوی تیچووی خویندنه که له نه ستوی خو ی بگریته.

۳- دوا ی ده رچوونی نه م رینماییه، کریی خویندنی دکتورا به شیوازی پارالیل له لایه ن نه نجومه نی زانکوه وه پیشنیار ده کریته و له لایه ن وه زاره ت/فه رمانگه ی توژیینه وه ی په ره پیدان/به ریوه به رایه تی خویندنی بالا به هه ماهه نگی له گه ل فه رمانگه ی کارگیری و دارایی په سه ند ده کریته.

ته وه ری هه شته م؛ نه م رینماییه له ریکه وتی ده رچوونیه وه کاری پیده کریته و هه ر رینماییه کی تر له مه و پیش ده رچووه که ناکوک و پیچه وانه بیت له گه ل نه م رینماییه، نه وا کاری پیناکریت.

هویه کانی ده رچوونی نه م رینماییه

له پیناو به رزه وه ندی گشتی و گه شه پیدانی زیاتری خویندنی دکتورا له زانکو حکومیه کانی هه ری می کوردستان، نه نجومه نی وه زاره تی خویندنی بالا و توژیینه وه ی زانستی رینمایي خویندنی دکتورای ده رکرد، نامانج له م رینماییه بریتیه له ره خساندنی هه لی نه م شیوه خویندنه به ره چا وکردنی پرپوسه ی به رز پاگرتنی کوالیتی خویندن و توژیینه وه ی زانستی.

د. نارام محمد قادر

وه زی ری خویندی بالا و توژیینه وه ی زانستی